

Sprawozdanie merytoryczne z działalności Stowarzyszenia „Eleuteria” za rok 2013

Nazwa: Stowarzyszenie „Eleuteria”
Adres siedziby: 00-154 Warszawa, ul. Dzielna 7
NR KRS: 0000110851, wpis z dnia 08.05.2002
REGON: 011948957
Organizacja Pożytku Publicznego, wpis do KRS z dnia 28.02.2006
Zarząd: Prezes Marek Wójcik
Wiceprezes Barbara Robaszkiewicz
Sekretarz Marek Nawacki

Liczba członków Stowarzyszenia na dzień 31 grudnia 2013 roku: **30 osób.**

Cele statutowe Stowarzyszenia:

Prowadzenie działalności społecznie użytecznej w obszarze ochrony zdrowia poprzez realizację zadań:

1. ochrony i promocji zdrowia wobec osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od substancji psychoaktywnych
2. pomocy rodzinom tych osób: medycznej, psychologicznej i socjalnej,
3. przeciwdziałania patologiom społecznym i marginalizacji,
4. działalności wspomagającej i współpracy z innymi podmiotami realizującymi podobne cele
5. działalności edukacyjnej
6. wspierania wolontariatu na rzecz tych osób

Misja Stowarzyszenia:

Wygrywamy wolność od uzależnienia, by każdy krok w naszym życiu zależał już tylko od nas

Motto Stowarzyszenia:

Zaczynając dzisiaj, tylko kierując się w przyszłość,
możesz pokonać przeszłość.

Miejsce realizacji celów statutowych:

Stowarzyszenie „Eleuteria”, 00-154 Warszawa, ul. Dzielna 7.

Komórki organizacyjne NZOZ Ośrodka Leczenia Uzależnień:

- 001** Poradnia Uzależnień dla Dorosłych Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych.
- 002** Poradnia Promocji Zdrowia.
- 003** Poradnia Leczenia Substytucyjnego.

Placówka stażowa

Stowarzyszenie „Eleuteria” NZOZ Ośrodek Leczenia Uzależnień posiada uprawnienia do prowadzenia staży klinicznych w ramach programu specjalistycznego szkolenia w dziedzinie terapii i rehabilitacji osób uzależnionych od narkotyków wydane przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii. W 2013 roku 15 osób odbyło taki staż.

Na realizację zadań statutowych w roku 2013 uzyskano środki z następujących źródeł:

- 1. Narodowy Fundusz Zdrowia: 2 524 914,00 PLN**
- 2. Biuro Polityki Społecznej Miasta Stołecznego Warszawy: 85 340,00 PLN**
- 3. Krajowe Biuro d/s. Przeciwdziałania Narkomanii: 25 000,00 PLN**
- 4. Odpłatna działalność statutowa 28 023,00 PLN**
- 5. 1% podatku dla OPP: 3 154,00 PLN**
- 6. składki członkowskie: 323,00 PLN**
- 7. darowizny: 12 232,00 PLN**

Łączna kwota uzyskana na działalność Stowarzyszenia: **2 678 986,00 PLN**

Dla zapewnienia realizacji zadań statutowych w całym roku 2013 w Stowarzyszeniu pracowało:

- **5** lekarzy psychiatrów, w tym **2** w trakcie specjalizacji,
- **9** specjalistów terapii uzależnień, w tym: **5** psychologów,
- **1** instruktor terapii uzależnień,

- **6** pielęgniarek,
- **3** asystentów medycznych,
- **1** pracownik socjalny,
- oraz **7** osób personelu wspierającego – księgowość, administracja, rejestracja, opiekun klubu pacjenta.

W ciągu ubiegłego roku łączna liczba pracujących w Stowarzyszeniu wyniosła 30 osób. Na dzień 01.01.2013 zatrudnienie wynosiło 24 osoby, natomiast na koniec roku 26 osób. Wielkość zatrudnienia według ogólnego podziału zatrudnionych ze względu na rodzaj umowy przedstawiała się następująco: umowy o pracę 20 osób, umowy cywilno prawne 10 osób w skali roku. Wielkość zatrudnienia według wymiaru godzin pracy: w pełnym wymiarze godzin pracowało 14 osób, w niepełnym wymiarze godzin: 16 osób w skali roku.

W Ośrodku Leczenia Uzależnień w 2013 roku udzielono 11.541 porad, w tym 3.855 porad lekarskich, 2.808 porad psychologa, 4.878 porad pozostałych terapeutów. Kolejnych 469. porad udzielił pracownik socjalny.

W Ośrodku Leczenia Uzależnień w roku 2013 leczyły się 894 osoby uzależnione oraz 174 osoby współuzależnione. Ogółem w 2013 roku zarejestrowano 1.071 osób, w tym 738 (69%) mężczyzn. 59 osób (6%) zamieszkuje na wsi, 26 osób (2%) nie posiada meldunku.

• **Poradnia Leczenia Substytucyjnego:**

W roku 2013 przyjęła **252** osoby, to wzrost o 5% w porównaniu do roku ubiegłego, w tym 75% stanowili mężczyźni. Na dzień 1 stycznia 2013 było 170 pacjentów, rok zamknął się stanem 186 pacjentów. Z obszarów wiejskich pochodziło 5 osób – wyłącznie mężczyźni (2% całej grupy).

W roku 2013 wydano 61.825 dawek substytutu dla średnio 182 pacjentów w miesiącu.

F11 - od opiatów uzależnionych było **108** osób (43% całej grupy pacjentów w Substytucji). W tej grupie uzależnionych 75% stanowią mężczyźni, 11 osób (10%) leczyło się po raz pierwszy.

F19 – z uzależnieniem mieszanym zarejestrowano **144** osoby (57% całej grupy pacjentów w Substytucji). W tej grupie mężczyźni stanowią 74%, a 12 osób leczyło się po raz pierwszy.

F10 – **17** osób miało współistniejące uzależnienie od alkoholu, z czego 70% stanowili mężczyźni.

23 osoby (9%) leczyły się po raz pierwszy.

- **Poradnia Uzależnień dla Dorosłych Uzależnionych od Substancji Psychoaktywnych „Drug Free”:**

F11 - od opiatów uzależnionych było **119** osób (17% wszystkich leczonych w DF), co stanowi 65% puli z roku 2012. W tej grupie uzależnionych 82% stanowią mężczyźni, 26 osób (22%) leczyło się po raz pierwszy.

F12 - od marihuany było uzależnionych **87** osób, ta grupa stanowi 12% wszystkich pacjentów DF, to o 5% więcej niż w roku ubiegłym, w tym 78 mężczyzn (90%). 51 osób (59%) leczyło się po raz pierwszy.

F13 - uzależnionych od leków było **36** osób (o 5% mniej w porównaniu z rokiem 2012), w tym 39% stanowili mężczyźni. 11 osób (2%) leczyło się po raz pierwszy

F14 - od kokainy uzależnionych było **14** osób (2% całej grupy DF), w tej grupie znalazło się 13 mężczyzn, 4 osoby (29%) leczyły się po raz pierwszy. To 93% grupy ubiegłorocznej.

F15 - od amfetaminy uzależnionych było **48** osób (7% całej grupy DF), w tym 73% mężczyzn. 26 osób (54%) leczyło się po raz pierwszy. Odnotowaliśmy 17% wzrost uzależnionych od tej substancji.

F18 - od substancji wziewnych uzależniony był jeden mężczyzna kontynuujący leczenie. W roku 2012 w tej grupie były 2 osoby.

F19 – z uzależnieniem mieszanym zarejestrowano **392** osoby (56% wszystkich leczonych w DF), jest to wynik o 12% niższy do roku 2012. W tej grupie mężczyźni stanowią 80%, a 130 osób (33%) leczyło się po raz pierwszy.

F10 - **42** osoby miały współistniejące uzależnienie od alkoholu, z czego 88% stanowili mężczyźni.

F43 – do Ośrodka zgłosiły się **174** osoby współuzależnione (o 10% więcej niż w roku ubiegłym). W grupie odnotowaliśmy 30 mężczyzn (17%).

248 osób (36%) leczyło się po raz pierwszy, gdzie rok wcześniej ta grupa obejmowała 517 osób tj. 45% całej puli zarejestrowanych pacjentów.

Organizacja realizacji zadań statutowych w NZOZ Ośrodku Leczenia Uzależnień:

**Komórka 001 Poradnia Uzależnień dla Dorosłych Uzależnionych
od Substancji Psychoaktywnych**

Ta komórka prowadzi leczenie osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, w tym uzależnień mieszanych (z udziałem alkoholu i leków), a także samych

uzależnień lekowych - w systemie leczenia tzw. drug-free (tłum.: wolne od narkotyku). Oznacza to, że warunkiem podstawowym i założeniem centralnym jest abstynencja od substancji uzależniającej, a w ocenie postępów leczenia zdolność utrzymania abstynencji jest głównym kryterium szacunkowym. Pomocy udzielają certyfikowani specjaliści terapii uzależnień i lekarze psychiatrzy (lub w trakcie specjalizacji).

Formy realizacji to:

- wizyta diagnostyczna (udzielają: terapeuta, lekarz),
- porada kolejna (udzielają: terapeuta, lekarz),
- sesja terapii indywidualnej (udziela: terapeuta),
- sesja terapii grupowej (udziela: terapeuta),
- sesja terapii rodzin (udziela: terapeuta).

Okres oczekiwania na pierwszą wizytę w tej komórce organizacyjnej wynosił średnio 9 dni dla pacjentów pierwszorazowych. Wizyty kolejne umawiane były na bieżąco bez okresu oczekiwania. Średnia częstotliwość wizyt wynosiła 1 x na 2 tygodnie dla wizyt terapeutycznych i przy dostępności 4 lekarzy nawet do jednej wizyty lekarskiej w miesiącu.

Podstawowe podejście terapeutyczne stosowane w komórce 001 to model kognitywno-behawioralny, uznany powszechnie za najskuteczniejszy w leczeniu uzależnień.

Grupy terapeutyczne w Poradni „Drug Free” były w 2013 roku w sposób plastyczny dopasowywane do potrzeb bieżących. Częstotliwość grup jest stała i standardowo odbywają się one 1 x w tygodniu. Grupy o znikomej frekwencji pacjentów są likwidowane, a tworzone są grupy tematyczne najbardziej odpowiadające pacjentom w danym okresie. Pozwala to na optymalizację oddziaływań terapeutycznych i zwiększenie poziomu satysfakcji odbiorców. Grupy tematyczne funkcjonujące w 2013 roku to:

dla osób uzależnionych

- grupa rozwoju osobistego, w której uczestniczyło **18** osób (zamknięta w marcu 2013 z powodu małej frekwencji)
- grupa edukacyjno-motywacyjna - **86** osób,
- trening asertywności – **27** osób
- grupa zapobiegania nawrotom – **31** osób

dla rodzin i bliskich:

- psychoedukacyjna, w której uczestniczyło **71** osób,
- terapeutyczna - **15** osób ,
- trening asertywności - **30** osób,
- warsztaty komunikacji i rozwiązywania konfliktów - **23** osoby.

Ważnym wsparciem oddziaływań terapeutyczno - medycznych był udział pracownika socjalnego, zatrudnianego przez Stowarzyszenie. Porady socjalne (469 porad)

dotyczyły pomocy materialnej, uregulowania zadłużeń, umorzenia należności czynszowych, uzyskania lokalu socjalnego, egzekucji komorniczych z wynagrodzenia o pracę, oraz uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego, orzecznictwa o niepełnosprawności, uzyskania pomocy z Ośrodka Pomocy Społecznej w zakresie świadczenia zasiłku stałego, świadczeń rentowych, pomocy w poszukiwaniu zatrudnienia, uzyskania pomocy w sprawach sądowego zobowiązania do leczenia, odroczenia kary pozbawienia wolności, wnioskowania o obrońcę z urzędu, wsparcia po opuszczeniu Zakładu Karnego, możliwości cofnięcia darowizny, egzekucji alimentów oraz sprawowania władzy rodzicielskiej.

Pomoc, jakiej udzielał pacjentom pracownik socjalny w ich ważnych sprawach codziennych, w bardzo wyraźny sposób wpłynęła na ich samopoczucie i wzmacniała efekty leczenia w myśl prostej zasady, że nierozwiązane sprawy bytowe nie pozwolą nikomu czuć się dobrze, bez względu na siłę sprawczą wszystkich innych form pomocy.

Komórka 002 Poradnia Promocji Zdrowia

W ramach działalności tej komórki otwarto w lipcu 2010 klub pacjenta, który z założenia jest centrum promocji zdrowego stylu życia, rozwoju zainteresowań, kształtowania prospołecznych postaw. Jego prowadzenie powierzano początkowo wybranym pacjentom programu substytucyjnego. Rozwiązanie to okazało się niestabilne i generowało problemy organizacyjne. Obecnie klub prowadzony jest przez psychologa, a jego praca ma wyraźnie nawiązywać do pozostałych oddziaływań placówki, rozszerzając kompleksowość oferty ośrodka. Klub prowadzi koło fotograficzne, które cieszy się stałą popularnością. Z jego prac urządzono 9 wystaw tematycznych na terenie ośrodka, w tym dwie w 2013 roku. 24 pacjentów jest członkami Koła.

Komórka 003 Poradnia Leczenia Substytucyjnego

Ta komórka kontynuowała rozpoczęte w 2007 roku podejście systemowe do leczenia osób uzależnionych od opiatowych środków odurzających. Metoda terapii substytucyjnej bazuje na obserwacji dwóch podstawowych faktów znanych każdemu, kto zajmuje się dłużej leczeniem tego typu uzależnień: po pierwsze (pozornie tylko oczywiste), że przymus codziennego przyjmowania narkotyku jest najważniejszym objawem choroby uzależnienia, i po drugie, że żądanie abstynencji, jako warunku wyjściowego leczenia (patrz leczenie drug-free), jest dla większości pacjentów uzależnionych od heroiny niewykonalne nawet przy wsparciu lekowym.

Kolejnym ważnym elementem otwierającym pole dla substytucji jest wieloletnia obserwacja potwierdzająca małą szkodliwość stosowania farmakologii opiatowej.

W roku 2013 programem leczenia substytucyjnego w komórce 003 objęto łącznie 252 osoby, w wieku 22-66 lat (średnia wieku 35 lat). W grupie pacjentów powyżej 50 r.ż. odnotowano 21 osób w tym 2 kobiety. Głównym środkiem

substytucyjnym używanym w leczeniu był Metadon, w dawkach o rozpiętości od 10 do 140 mg na dobę, średnio 75 mg. Drugim preparatem, dopuszczonym w końcu 2008 roku, jest Suboxone. Tym preparatem leczono 10% pacjentów, a średnia dawka to 4 mg na dobę.

Placówka, pomimo zamrożenia wysokości kontraktu przez NFZ, nie zmniejszyła stanu gotowości do leczenia 200 pacjentów w tej komórce. Zapewniło to ciągłość oferty i brak kolejki oczekujących do tej formy leczenia przez cały rok. Średnio do programu zgłaszało się 2-6 osób miesięcznie. Na dzień 31 grudnia 2013 w Programie Substytucyjnym leczono 186 pacjentów, z czego 23 Suboxonem.

Leczenie substytucyjne w Stowarzyszeniu „Eleuteria” oparto o ambitne, pomijane w wielu innych placówkach założenia. Inne ośrodki wybierają wyłącznie filozofię redukcji szkód zdrowotnych (zabezpieczania przed infekcjami HIV, HCV, Hbs, gruźlicą, innymi powikłaniami zdrowotnymi). W Stowarzyszeniu rozumiemy substytucję nie tylko jako redukcję szkód, ale przede wszystkim jako drogę do pełnego zdrowia. Przy tym rozumiemy, że jest to leczenie przewlekłe, na efekty trzeba poczekać, i nie u wszystkich da się dotrzeć do pełnej abstynencji. Według pojęcia tak zwanej „progowości” programów substytucyjnych w Polsce, Stowarzyszenie świadomie plasuje swój na poziomie najwyższym, najbardziej ambitnym i zaawansowanym kompleksowo terapeutycznie.

Pacjenci Poradni Leczenia Substytucyjnego korzystają z szerokiego dostępu do porad lekarza psychiatry, terapii indywidualnej i grupowej oraz pomocy pracownika socjalnego.

Lekarze psychiatrzy i terapeuci indywidualni są dostępni codziennie od poniedziałku do piątku. W praktyce każdy pacjent ma nieograniczony dostęp do terapeuty prowadzącego, co przy dużej dynamice zmian w chorobie uzależnienia wydaje się być optymalną formą postępowania. W Poradni Leczenia Substytucyjnego w 2013 roku świadczeń udzielało nieprzerwanie trzech specjalistów terapii uzależnień, w tym dwóch psychologów, a dodatkowo pozostali terapeuci ośrodka byli dostępni w razie nagłej potrzeby.

Terapia grupowa w leczeniu substytucyjnym obejmuje szeroki zakres tematyczny, dopasowany do zapotrzebowania pacjentów. W 2013 roku funkcjonowały trzy grupy:

- psychoedukacyjna prowadzona przez specjalistę terapii uzależnień, w której uczestniczyło ogółem 70 osób
- informacyjno-edukacyjna prowadzona przez lekarza psychiatrę – kierownika Poradni Leczenia Substytucyjnego - 75 osób,
- rozwoju osobistego dla kobiet - 25 pacjentek programu.

Wartość średniej zmiennej ilości pacjentów w programie oscyluje na poziomie 2% licząc miesiąc do miesiąca. Retencja, czyli procent pacjentów utrzymujących się w leczeniu, jest nieporównywalna do filozofii drug - free i utrzymała się w 2013 roku na poziomie 74 %. Poziom łamania abstynencji utrzymywał się na średnio

miesięcznym poziomie 18%. 20 % osób utrzymywało abstynencję od początku rozpoczęcia leczenia tą metodą. Znaczemu ograniczeniu uległo zjawisko politoksykomanii. Nikt z leczących się nie zaraził się wirusem HIV, i, co jest efektem szczególnie wartym podkreślenia, także HCV. Wszystkie osoby już chore na HIV podjęły leczenie ARV, dzięki czemu ich stan zdrowia fizycznego uległ poprawie. Kolejne osoby z wzw C podejmują i kończą leczenie interferonem, czym poza programem praktycznie się nie interesowały.

Dobre wyniki osiągnął program ponownie we wskaźnikach przestępczości i podjęcia edukacji oraz pracy. Mimo, że 37% pacjentów, jako źródło utrzymania podaje rentę lub zasiłek z OPS, to na podkreślenie zasługuje fakt, że aż 42% pacjentów deklaruje aktywność zawodową (własna działalność gospodarcza, umowa o pracę, umowa zlecenie lub o dzieło), natomiast 30% pacjentów posiada status osoby bezrobotnej. Tylko 4% posiada status studenta. Aż 60% pacjentów określa swoje warunki bytowe jako dobre, 31% jako średnie a tylko 8% ocenia je jako złe. Jednocześnie 22% pacjentów deklaruje korzystanie ze wsparcia ze strony rodziny. Spośród osób będących w programie 77% pacjentów popełniło przestępstwa, głównie kradzieże (posiadanie i rozprowadzanie narkotyków), z tej grupy 14% pacjentów przyznawało (w anonimowej ankiecie) popełnienie przestępstwa podczas pobytu w programie. Aż 40 % pacjentów ma sprawy karne w toku, głównie za drobne przestępstwa związane z narkotykami (posiadanie, drobne kradzieże i recydywa z tym związana). Wszyscy oczekujemy na zmiany legislacyjne, które uwolnią tych ludzi od balastu przeszłości, wynikającego głównie z nadmiernej restrykcyjności prawa wobec choroby uzależnienia narkotykowego.

Odpłatna działalność statutowa

Podsumowanie wyników:

- 1. W Projekcie „Leczenie Drug Free”** udzielono 37 świadczeń, w tym 3 porady diagnostyczne u lekarza psychiatry, 27 porad kolejnych u lekarza psychiatry oraz 7 porad diagnostycznych u specjalisty terapii uzależnień. Za rok 2013 wpływy z działalności odpłatnej w ramach tego projektu wyniosły **3 090,00 PLN.**
- 2. Z oferty leczenia Suboxonem w Projekcie „Leczenie Substytucyjne”** skorzystało 5 pacjentów, środki uzyskane w tym projekcie wynoszą **21 871,00 PLN**
- 3. Projektem „Praktyki studenckie”** zainteresowały się 2 osoby – osiągnięty przychód wyniósł **2 500,00 PLN**

Łącznie uzyskano z odpłatnej działalności statutowej 28 023,00 PLN

Plany na rok 2014:

1. Dalszy rozwój komórki organizacyjnej 003 - Poradni leczenia substytucyjnego. Dążenie do uzyskania od NFZ pełnego zaplanowanego finansowania, które pozwoliłoby objąć opieką stałą 200 pacjentów, w tym 20-30% na Suboxonie.
2. Uruchomienie Poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia. (w 2013 roku niemożliwe z powodu zamrożenia kontraktowania przez NFZ).
3. Utrzymanie i rozwój działalności Klubu Pacjenta w ramach komórki 002- Poradni Promocji Zdrowia.
4. Dalsze przygotowania do akredytacji placówki.
5. Utrzymanie i zacieśnienie kontaktów z podstawowymi świadczeniobiorcami: NFZ, Miastem St. Warszawa, KBPN.
6. Utrwalanie pozycji programu substytucyjnego w systemie leczenia uzależnień w Polsce.
7. Wdrożenie zintegrowanego systemu informacji medycznej, który dzięki bogatej funkcjonalności istotnie usprawni działanie placówki. Jest to oprogramowanie, które nie tylko zwiększa efektywność codziennych czynności, ale również wspomaga menadżerski aspekt działalności, umożliwiając kompleksowe gromadzenie i przetwarzanie danych medycznych i finansowych generowanych na każdym etapie pobytu pacjenta w Ośrodku.
8. Dążenie do synchronizacji programu substytucyjnego Stowarzyszenia, zdefiniowanego jako wysokoprogowy program leczący, z innymi programami, oferującymi takie usługi na innych poziomach. Lobbing na rzecz utworzenia jednolitego, kontrolowanego centralnie systemu leczenia substytucyjnego w Polsce opartego na założeniach identycznych lub zbliżonych do proponowanych przez Prezesa Stowarzyszenia Marka Wójcika, przedstawionych publicznie na konferencji „ Człowiek żyjący z HIV w społeczeństwie” w grudniu 2013.